

Hội Tung còn của dân tộc Thái

Cứ mỗi độ xuân về trên vùng cao Tây Bắc như Sơn La, Lai Châu, Yên Bái, Lào Cai, người Thái lại nô nức kéo nhau đi chơi hội tung còn. Tung còn là một trò vui đặc biệt của người Thái trong những ngày lễ tết. Trước đây, tung còn là một trò chơi quý phái chỉ dành riêng cho phái nữ nhi, hay nói cho đúng của các cô tiểu thư con các lạc hầu, lạc tướng. Lưu truyền cho tới ngày nay, tung còn vẫn giữ nguyên nếp chơi của thời trước nhưng không chỉ dành riêng cho các sơn nữ, các tiểu thư gia đình quý phái, mà của mọi lứa tuổi, mọi tầng lớp yêu thích trò vui này. Không biết tung còn ra đời từ bao giờ chỉ được nghe các cụ già bản Mắm, xã Nậm Xe, huyện Phong Thổ, tỉnh Lai Châu kể rằng: đã từ lâu lắm rồi, trai gái xứ Thái đi làm ruộng, con trai nhỏ mạ gánh đến cho con gái cấy, con trai thích ai thì ném mạ cho người ấy, ai may mắn bắt được thì yêu. Từ ngày ấy, tung còn không thể thiếu trong những dịp lễ tết.

Để chuẩn bị cho ngày hội tung còn, các chàng trai, cô gái Thái đã chuẩn bị khâu còn trước vài tháng. Những chàng trai bản vạm vỡ như cây cổ thụ đang độ tuổi bẻ gãy sừng trâu thì lên rừng tìm những cây tre thật dài, đẹp và bền. Còn các cô thôn nữ thắt đáy lưng ong, miệng chúm chím như hoa ngò bên hiên nhà sàn thoăn thoắt khâu còn. Quả còn được bàn tay khéo léo của các cô thôn nữ Thái khâu bằng vải, hình trái cầu to bằng quả cam lớn; bên trong có nhồi bông hoặc cỏ mềm, hoặc vải vụn, hoặc hạt của cây bông bên ngoài còn được trang điểm bằng rua ngũ sắc trông sắc sỡ rất đẹp. Sân tung còn được tổ chức trên một khoảng đất rộng và tương đối bằng phẳng, sườn dốc thoải hoặc trên những thửa ruộng bậc thang. Trên ngọn cột tre, ngoài những lá cờ ngũ sắc phấp phới biểu hiện của đình đám ngày xuân, còn có một vòng tre đường kính ước độ hai gang tay, có quần giấy màu đỏ.

Các thiếu nữ tung còn đứng về hai phía sân còn đối diện nhau để lần lượt thi ném quả còn cho lọt qua chiếc vòng tre trên đỉnh ngọn cột cờ. Bọn bè đồng, đám con gái mê nhất khi được tung còn cho đám con trai. Các cô sơn nữ cầm rua dài nhất của quả còn, đưa tay văng vọt lên. Quả còn lướt qua ngọn cột tre, những dây rua ngũ sắc cũng lướt xòe ra trông rất ngoạn mục. Họ cảm nhận hương vị ngọt ngào của tình yêu qua hình ảnh quả còn bay đi bay lại. Các chàng trai, cô gái Thái vừa ném còn, vừa ca hát những bài hát truyền thống của dân tộc mình. Trái còn văng đi, trái còn đánh lại, những tầm con mắt ngược theo đà còn và rất nhiều con tim hồi hộp khi trái còn từ từ sắp lướt tới vòng còn. Tiếng vỗ tay reo hò vang tận cả thung sâu như sức mạnh thần kỳ động viên các cô gái giết giải "cô gái vàng". Còn các chàng trai cũng phải thật tài mới bắt được những quả còn đang lướt nhanh kia. Thường thì các thiếu nữ Thái ném cho những chàng trai mà đã từ lâu cô thầm yêu trộm nhớ. Các chàng trai Thái cũng vậy, trong số những quả còn được tung lên đang chuẩn bị rơi sang sân bên này, chàng trai cũng phải nhanh mắt, nhanh tay bắt được quả còn của người mình yêu. Nếu ai bắt trượt là thua. Người thua thường phải hát một bài hát, hoặc thổi một bài kèn, bài sáo, đánh đàn tính... tùy quy ước của hai bên. Đây là dịp tốt nhất để họ tìm hiểu nhau. Nếu có tình ý có thể tặng cho nhau những kỷ vật làm tin. Kỷ vật có thể được trả hoặc trao đổi nếu người thắng lại thua. Nếu người nào đó thua liên tiếp có thể phải hát đến khi người thắng "rụng quả tim, nát lá gan" mới chuộc lại được các kỷ vật.

Cuộc chơi thường kéo dài suốt mấy ngày hội và khi bóng chiều xuống dần, họ lại kéo nhau về nhà già làng, trưởng bản cùng nhau quây quần bên bếp lửa rực hồng, nâng chén rượu nồng chúc cho nhau năm mới mạnh khỏe, hạnh phúc, nhà nhà đầy thóc, treo đầy ngô, lợn gà đầy chuồng. Qua hội tung còn, tình yêu giữa chàng trai và cô gái Thái như được gắn chặt hơn, tha thiết hơn. Các cụ già cũng như thấy mình đang trẻ ra.